

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udtog af den gamle danske Riimkrønike

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Udtog af den gamle danske Riimkrønike", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1816_297_3-com-root.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

ganske vist, bestemt.

gennemset, korrekturlæst.

moderniseret, eller som Grundtvig noterer: rettet.

på ny, igen; kan dog også betyde: for første gang.

på sit område, i sin genre.

bemærkelsesværdig.

tilvant, fortrolig.

tilføjelse.

spor; kendetegn.

tage sig af, sørge for.

forskel.

måde at rime på.

stundom, af og til.

miskmask, kludder.

---

glemt.

god, dygtig; stærk.

ham.

befalede.

ham.

udbrede sig (rundt i landet).

befalede.

har.

også endnu.

som Grundtvig noterer: arvet.

deres.

erhvervet.

hende (dvs. velsignelsen).

kan.

kvide, frygt, bekymring.

kan.

fødte.

hentyder her nok fortrinsvis til Magog, Jafets søn, som er nævnt ovenfor, men der alluderes samtidig til andre bibelske traditioner vedr. navnene Gog og Magog. If. en profeti i Ez 38-39 er Gog en storfyrste, som skal rette et voldsomt angreb mod Israel ved tidernes ende, og i Johannes' Åbenbarings apokalyptiske scenarie optræder Gog og Magog som de folkeslag, Satan skal kalde til kamp mod Kristus og hans tilhængere efter tusindårsrigets ophør (jf. Åb 20,7-10).

således kaldes.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

spredtes, udbredtes.

til gavn.

som Grundtvig noterer: led eller kant.

blev skabt.

sad; boede.

konge.

var.

overhoved.

sørge for, bestemme over.

betydning.

forsørget, sørget for.

overhoved, høvding.

havde.

kaldtes.

beskikket, udnævnt.

leder, anfører.

glemt.

kaldes.

blev skabt.

skænde eller ødelægge med våben og ild.

lagde de vægt på; anstrengte de sig for.

sønderjyderne.

slog.

havde således.

kriger, helt.

modig, dristig.

modig, dristig.

angelsak., tapper, dristig, modig.

ty., dristig, modig.

dræbte dem alle sammen.

ham.

leder, anfører.

opkaldte.

lande; landsdele.

således.

mindre landstykker, særligt øerne syd for Sjælland og Fyn.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forestå, stå i spidsen for, styre.

førnævnte.

lande; landsdele.

ansvar; at stå til svar betyder at regere over.

således, sådan.

også.

havde.

lyst.

opkaldte den.

eget.

---

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.949, og Grundtvig 1845, nr. 1.495.

sømmer sig for.

konge.

skik, sædvane.

yde, give.

folket.

kongenavn.

drog omsorg for.

støttede, opmuntrede.

ligeledes.

indholdstomt hjælpeverbum.

ussel, elendig, ringe.

ham.

deres.

betale.

fandt; fik.

uretmæssige tildragelser, ulovligheder.

ordnede; skaffede.

ordning, indretning.

jage rådyr.

mig.

ham.

slog.

ned.

ham.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

meget.

ham.

slå ihjel.

således, på den måde.

mig.

---

jeg synes.

berømmelse.

som Grundtvig noterer: gøre fyldest.

sig.

sørge for, bestemme over.

meget træske, dvs. udspekulerede, rænkefulde.

krigere, helte.

kriger, helt.

meget lidt.

trolldomskunster.

udøvede, gav sig af med.

kongens.

krig.

faldt; omkom.

kriger, helt.

slog; dræbte.

som Grundtvig noterer: brønd.

dvs.

vunde, sår.

flyede, flygtede.

meget.

mener.

slog; dræbte.

ham.

ned.

styrede.

her: scepter; stav.

havde.

slået fra; slået ihjel.

---

hvem.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

betydning.

degenerere.

gerning.

blev født.

fodspor.

styrede.

mig.

havde.

burdet; haft pligt til.

ud.

faders drabsmands.

datter.

fager, smuk.

mig.

hendes.

brødre.

lærte.

udenlandsk skik og brug.

forkæle.

skikke.

opmærksomhed.

give agt på, være opmærksom på.

isl., give agt på, være opmærksom på.

skæmt, underholdning, morskab.

som Grundtvig noterer: her i betydningen spøg, spot. At holde noget for gammen betyder at slå det hen i spøg, ikke tage det alvorligt.

holdt.

fór, rejste alle mine krigere bort.

også sådan; ligeledes.

at.

lægge vægt på; bestræbe mig for.

krop.

stor sæk.

helt.

stor sæk.

dvs.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

mig.

at.

slog; dræbte.

dronnings.

syv.

frygtsom.

slog også; dræbte også.

havde.

da.

dronningen.

blodbad.

opmærksomhed.

satte.

hende.

ligesom.

spændte (bæltet).

uden svig; for alvor.

som Grundtvig noterer: spændte.

dvs.

spændte.

mig.

berømmelse.

konge.

ansvar.

dvs.

betydet.

angelsak., sted, hvor ord er blevet talt; sted for åbenbaring.

dødelige sygdom.

havde.

---

dårligt, ringe.

som Grundtvig noterer: dårligt, ringe.

varetægt, bevogtning.

fordi.

samkvem.

datter.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

skade, ulykke.

ham.

jagtbytte.

indholdstomt hjælpeverbum.

øjne.

hakke ud.

sig.

nøje, tilfredsstille.

førend.

datter.

som Grundtvig noterer: lovede.

dvs.

var.

som Grundtvig noterer: mistede.

dvs.

mistede (ældre nydansk).

miste (ældre nydansk).

imperfektum.

mistede (ældre nydansk).

mistet (ældre nydansk).

undværet; mistet.

dvæle, tøve.

sig.

kærlighedsforbindelse.

forbindelse, eller som Grundtvig noterer: fællesskab.

dvs.

fælles, fælleseje.

betydningen.

således.

forbindelse.

havde.

også.

ordnet; beordret.

således.

var.

hus.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

ødelægge dem.

brændte.

ham.

straks, på stedet.

erfare, hørt.

svor.

løv, løvgrene.

hurtigt; næsten.

trådte.

som Grundtvig noterer: vogter, skildvagt.

sådan, således.

som Grundtvig noterer: vogter, skildvagt.

dvs.

de latinske forfatteres.

lat., vogter, opsynsmand.

værelse, opholdsrum for kvinder.

holde udkig, vagt.

sjællænderen.

ruger.

mener.

brav; pålidelig, til at stole på.

brav; pålidelig.

brav; hæderlig, pålidelig.

som Grundtvig noterer: bie, vente.

hofmænd, hirdmænd.

befalede.

gå, skride frem.

nær, tæt.

var.

som Grundtvig noterer: halvt (så).

dvs.

fordrev os; overvandt os.

havde.

som Grundtvig noterer: lovet for længe siden.

dvs.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

tilnavns, øgenavns.

føle undseelse; være beskeden.

tilnavns, øgenavns.

dermed at gøre forskel på folk.

således har.

skik.

havde.

slået.

udrettet, gjort.

vandt.

bryllup.

ham.

slog.

meget hastigt.

slog.

krigstand eller tand, der er så gul som hyldetræ (jf. Brøndum-Nielsen 1930, s. 70).

efter min overbevisning.

slog; dræbte.

krigere.

havde.

forestået, styret, ledet.

vandt.

dem begge.

danskernes hånd.

kong.

ham.

også, tillige.

som Grundtvig noterer: kløgt, forstand eller mod.

dvs.

også.

vandt.

slog; dræbte.

våben, krigsmagt.

danskernes.

også.

slot.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

overvandt.

befalede.

slog; dræbte.

havde.

skændet, hærget.

som Grundtvig noterer: formå, være i stand til.

dvs.

med flere.

konge.

var.

nævnt.

nævnt.

hævn.

holdt.

kriger.

klog.

krigsbedrift, ridderskab.

pålidelig, trofast.

som Grundtvig noterer: behov.

slog.

knap eller kugle på enden af et sværdfæste eller sværdfæstets parerplade, som beskytter hånden.

drog, trak.

hånd.

dem.

fandt.

blinkede.

øjenlåg.

tages for gyldig, vise sig pålidelig.

udrøj, utilstrækkelig.

dvs.

sjællænderen.

drøj.

som Grundtvig noterer: altid.

drøj.

fej af sind.

mig.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

søstersøn.

fra.

kong.

havde.

upålidelig, utro.

upålidelige, utro.

også falde fra, også svigte.

mundtlig besked.

også.

støtte, hjælp.

også.

som Grundtvig noterer: ligeså vel.

dvs.

havde også.

kriger.

skjoldmøer.

højeste eller høviske.

orlog og krig.

god.

skønt.

da.

dragende, gående.

befalede.

således.

mandigt, tappert.

mandighed, tapperhed.

havde.

som Grundtvig noterer: prøvet.

udenlandske, fremmede.

som Grundtvig noterer: prøve.

isl., prøve.

folkeviserne.

gøre bitre erfaringer, få noget ubehageligt at føle eller erfare.

endnu.

også.

kong.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

søstersøn.

skåne, eller som Grundtvig noterer: spare.

dvs.

beskadige; forurette.

mig.

meget.

troskab, trofasthed.

mig.

lovede.

gik (præteritum pluralis af gange, en sideform til gå).

konger.

række, geled.

slog; dræbte.

hinanden.

mejer.

havde.

meget stærk.

næppe, knapt.

fløj.

overhånden, sejren.

opmærksom.

mig.

straks.

dvs.

endnu.

korteste, mest direkte.

at.

ned.

vognen.

adelsmænd.

slået; dræbt.

som Grundtvig noterer: des bedre.

dvs.

des bedre.

ikke desto mindre, endsige.

dvs.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

3. bog, 18. kapitel.

vogn.

krig.

fordi.

havde.

gøre fyldest for, erstatte.

---

gerning.

orlog og krig.

således.

for.

snild, kløgtig.

erfarede, hørte.

nord.

mig.

godt.

således, sådan.

(at rejse hen) til ham.

havde.

som Grundtvig noterer: attrå, begærlighed.

dvs.

mig.

gerning; udførelse.

gøre klar.

skibe.

skind.

betrukket, dækket.

som Grundtvig noterer: derhen.

indholdstomt hjælpeverbum.

som Grundtvig noterer: derhen.

dvs.

hen, bort.

boede.

umennesker, uslinge; trolde.

havde.

fortære, spise.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jagede; fangede.

der.

mangt et, dvs. mange.

ret, myndighed.

som Grundtvig noterer: højt.

havde.

indholdstomt hjælpeverbum.

mig.

som Grundtvig noterer: forfærde, skræmme.

bad om, eller som Grundtvig noterer: forlangte.

isl., bede om, eller som Grundtvig noterer: forlange.

jagede.

fra.

straks.

gav, opfyldte.

dvs.

gav, ydede.

isl., give, yde, opfylde.

vise taknemmelighed over for en, være taknemmelig, være en tak skyldig.

derfra.

som Grundtvig noterer: bekymring.

elendighed; fare.

som Grundtvig noterer: bekymring.

dvs.

således.

da.

befalede.

ham.

indholdstomt hjælpeverbum.

hilste.

lovede.

som Grundtvig noterer: sagn, ytring.

dvs.

At love med hånd og mund betyder at love højtideligt, højt og helligt eller at bekræfte et mundtligt løfte med håndslag.

satte.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

som Grundtvig noterer: højbords.

dvs.

var.

kæmper; krigere.

meget brave eller tapre.

gik (præteritum pluralis af gange, en sideform til gå).

for; foran.

kostbart, fint tekstil vævet med guld- eller sølvtråde.

smukke, dejlige.

smukkeste, dejligste.

som Grundtvig noterer: svende.

lå bedrageri eller list bag; alt er ofte et fyldord i vers.

gik (præteritum pluralis af gange, en sideform til gå).

dem.

forvandlet, forandrede, omskabte.

straks.

som Grundtvig noterer: lå.

da.

som Grundtvig noterer: tav.

stille.

drikke.

da blev de arrige, des længere jo værre. Ild betyder arrig.

ilde op.

sådan, således.

sprog.

tilfredse.

også.

meget (forstavelsen fuld kan have forstærkende betydning, men er ofte blot fyldord i vers).

holde til had betyder at frygte.

syge.

mavesygdom.

endnu.

mavesygdom; svulst.

frygtløse.

bolig; bebyggelse.

var.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

var.

som Grundtvig noterer: skydeskår.

dvs.

isl., krig, kamp.

lat., forsvar, beskyttelse, værn.

foran.

som Grundtvig noterer: tilfredse.

besteg (præteritum pluralis af 'stige').

gik (præteritum pluralis af gange, en sideform til gå).

Tekststedet er dunkelt. Ordet kan være forandret fra brat til bret for rimets skyld (jf. Kalkar 1976, bind 1, s. 799). Det vil i så fald betyde hurtigt og have samme betydning som i Grundtvigs fodnote: rask. *Rimkrøniken* har breth (Toldberg 1961, s. 73, vers 2240), som kan betyde bredt, dvs. tæt ved siden af hinanden.

udpræget dansk; ligefrem, uden omsvøb.

angelsaksiske.

angelsak., gøre bred.

Betydningen af bret er usikker. Fuld- har forstærkende betydning og kan betyde meget.

fandt (gl. præteritum pluralis).

var.

ræddeligt, rædselsfuldt.

sådan.

dristige; uanfægtede.

mandigt.

også.

forvandlet, omskabt.

gik (præteritum pluralis af gange, en sideform til gå).

var selv.

fandt (gl. præteritum pluralis).

ham.

som Grundtvig noterer: kvalt.

slanger.

strøet.

var.

glæde.

var.

indholdstomt hjælpeverbum.

lugte.

bedre.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fagre, smukke.

herlige, yndige.

beslået.

kæde, eller som Grundtvig noterer: smykke.

kunsthæder, dygtigheden.

kæde, eller som Grundtvig noterer: smykke.

dvs.

lat., armbånd, armsmykke.

angelsak., anordning; regelmæssig fordeling. Grundtvigs anvendelse af ordet findes ikke belagt. I ordbogen *Dictionarium Saxonico-Latino-Anglicum* (1659), som Grundtvig kendte til, findes ordet 'fadung'. Ved ordforklaringen henvises der til det latinske ord 'ornatus', som blandt andet kan betyde udsmykning eller prydelser. Det kan være her, Grundtvig har lavet koblingen mellem smykke og det angelsaksiske ord fadung.

betydning.

klenodier.

dygtigste, tapreste.

dvs.

mest ferme.

det bekom dem ilde; monne er her et indholdstomt hjælpeverbum.

forvandlede.

kæde.

slange.

som Grundtvig noterer: gerning.

dvs.

hurtigt.

sprang op.

kællinger, kvinder.

udråbsord: klagende eller jamrende råb.

udtryk for jammer eller klage.

lat., før os bort fra normannernes kraft, magt (overs. GV).

således.

slanger.

som Grundtvig noterer: pyt, i betydningen pøl.

lat., dybt hul; brønd.

som Grundtvig noterer: fløj.

fik (præteritum pluralis af fange, en sideform til få).

meget stort.

således.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kun.

holdt; bevægede.

på en gang, straks.

isl., på en gang, straks.

dvs.

havde.

var.

var jeg utilfreds med.

langt; længe.

mig.

gik mig godt.

erfaret, hørt.

vished, sikkerhed.

mig.

må; kan.

stole.

bedre.

kalde.

ham.

udvælge.

var.

ham.

havde.

længe.

ham.

svig, eller som Grundtvig noterer: ophold, nølen.

isl., lang venten, kedsommeligt ophold.

dvs.

svig.

svarede.

ty., bedrag.

ord, hvoraf et andet er opstået.

få (fange er en sideform til få).

ham.

klargøre.

hurtigt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sørgede for, at han fik.

proviant; udrustning.

betrukket. Verset henviser til skibet, som er betrukket med tyrehud. Grundtvig gengiver her forlæggets fejlagtige rækkefølge. Den rigtige rækkefølge findes hos Toldberg 1961, s. 75, vers 2313-2327.

mod nord.

endnu, stadig.

som Grundtvig noterer: helte.

dygtige, tapre.

som Grundtvig noterer: helte.

dvs.

ud for, foran.

som Grundtvig noterer: lande.

trådte (præteritum af trine).

fandt.

kumpaner, fyre, karle.

ved.

også.

dag.

foran.

som Grundtvig noterer: kokke.

som Grundtvig noterer: ildtang.

som Grundtvig noterer: kok.

dvs.

stegerset, køkkenet i en landejendom.

som Grundtvig noterer: ildtang.

forklaring på.

ild, blus.

som Grundtvig noterer: purre, dvs. rage (i).

rage (i).

var.

komme hen.

svor.

lære, meddele.

som Grundtvig noterer: sande.

således.

i sandhed, for alvor.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

noget slags.

som Grundtvig noterer: eje, have.

dvs.

sjællænderen.

ejede, havde.

heller.

herfra.

sande.

lovede.

svor.

lære, meddele.

som Grundtvig noterer: tage.

tungemål, sprog.

ham.

med mindre.

gendrive, modbevise.

afgift.

tage.

brat, hurtig; heftig.

variation over ordsprogene "Ringe Mands Raad skal Ingen forsmaa" og "Ringe Mands gode Raad skal Ingen foragte", jf. Mau 1879, nr. 7.590.

gavn.

hvorfra end.

indholdstomt hjælpeverbum.

herfra.

bar.

ivrigt, eller som Grundtvig noterer: rask.

dvs.

forudsagde.

var.

han kunne ikke finde på råd.

lænker.

havde.

gabestok; bjælke, i hvilket fangers ben fastgjordes.

var.

spyd, sværd.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

rejste sig op, blev stive.

rejste sig, blev stive.

betydning.

isl., skrække; forvirre, hisse op.

dvs.

rejse sig, blive stiv; volde uro, bringe forstyrrelse.

også betydet.

var.

som Grundtvig noterer: stank.

lavt flyvende skyer af blomsterstøv fra korn, især rug.

sprang.

slanger.

ham.

kun.

deres.

som Grundtvig noterer: vare.

slanger.

som Grundtvig noterer: fløj.

giften.

lat., gift, giftedrik; tryllemiddel.

som Grundtvig noterer: teltet; teltdug udspændt over skibet.

var.

som Grundtvig noterer: telt; teltdug udspændt over skibet.

stak, rakte.

snart, hurtigt.

straks.

som Grundtvig noterer: mistede.

hånd.

telt; sejldug udspændt over skibet.

den (om hånden).

ligesom.

også.

hvorfra.

forfærdeligt spil eller foretagende.

øjne.

begge.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

ham.

straks.

medvind.

god, heldig.

før.

meget, forfærdeligt.

indholdstomt hjælpeverbum.

som Grundtvig noterer: lugte.

møje.

ligesom.

sorg.

---

hælvten, halvdelen.

om Gud vil.

bestemt.

allerede.

bemærkelsesværdigt.

---

konge.

som Grundtvig noterer: give, unde; vide står her i betydningen: give, yde..

lovpriser.

mig.

danskere.

lærte, meddelte.

ham.

vedkende, erkende, eller som Grundtvig noterer: kende igen.

dvs.

ved; mod.

ty., igen.

ty., imod.

etc., og så videre.

ved.

mod.

betydning.

modstander, modpart.

forfædre.

som Grundtvig noterer: befordre, føre.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sådan, således.

lærte, meddelte.

døbte.

som Grundtvig noterer: tåbelig, dorsk; dårlig står her i betydningen: tåbelig.

dorsk.

gav slip på sådan en nåde eller velvilje.

sådan, eller som Grundtvig noterer: slig.

dvs.

som Grundtvig noterer: slap, gav slip på.

også.

kærede, klagede.

være.

ordet, hvoraf et andet er opstået.

var.

gået.

så snart som, da.

konge.

ødelægge, tilintetgøre.

beklageligt, desto værre.

således.

dem.

fra.

derfor.

erfarede, hørte.

havde.

slå ihjel.

små.

som betød noget; beløb det sig til.

svale, kolde.

betalte skat til mig.

den ene som den anden; enhver.

som Grundtvig noterer: mindre.

bar.

som Grundtvig noterer: sinde, dvs. humør, sindsstemning.

---

indholdstomt hjælpeverbum.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

grund, årsag.

attråede eller begærede stærkt riget.

som Grundtvig noterer: attråede.

på mange forskellige måder; af mange forskellige årsager.

således, sådan.

som Grundtvig noterer: tre gange.

dvs.

forkortelse for angelsaksiske.

angelsak., tre gange (egl. þridda).

isl., tre gange.

dem.

selv.

som Grundtvig noterer: to gange, dobbelt.

dvs.

endnu.

to gange så meget.

2. bog, 26. kapitel.

gang, tidspunkt.

blev grebet.

udfrie, frigjorde.

som Grundtvig noterer: ligeså dyrt.

dvs.

som Grundtvig noterer: ligeså.

ligeså.

ligeså meget.

angelsaksisk.

angelsak., lige.

ty., lige, netop.

lige.

lige, nøje.

tung; vanskelig.

som Grundtvig noterer: byrde. Hyre betyder egentlig leje eller løn. *Rimkrøniken* har byræ, som betyder byrde (Toldberg 1961, s. 100, vers 3078). Grundtvig har formentlig forvekslet h og b.

dvs.

sjællænderen.

hyr.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

betydning.

isl., hird, følge.

stor, betydelig.

gang, tidspunkt.

blev grebet.

lande, landsdele.

havde.

vanskelige eller hårde vilkår.

jomfruer.

indløste, befriede.

des bedre.

dem.

arve.

halvt lod, halvt så meget som, halvdelen af.

således, på den måde.

indholdstomt hjælpeverbum.

erhverve, få.

fornemmede, erfarede.

sådan, således.

dvæle, tøve.

modtog.

således.

forbindelse.

således gik det mig godt. Hand betyder hånd.

hvor end.

lærte (dem) at betale skat.

som Grundtvig noterer: sand.

fædre, forfædre.

lærte.

ikke uden god grund.

som Grundtvig noterer: så.

jærtegn, varsel; bevis.

var.

hr.

indholdstomt hjælpeverbum.

således.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

give; vise.

som Grundtvig noterer: milde.

nådes eller barmhjertigheds skat.

vise, åbenbare.

som Grundtvig noterer: vilje.

hånd.

som Grundtvig noterer: bære det.

dvs.

sådan, således.

ham.

brændte.

koldt.

lang kåbe overtrukket med voks.

som Grundtvig noterer: kåbe.

dvs.

lat., kåbe, kappe.

overtrukket med voks.

dvs.

belagt eller overtrukket med voks.

havde.

to.

viste, udførte.

modtog.

hedenske tro, hedenskabet.

forkastede.

var gået.

skik, sædvane.

anklage.

gå derved, erkende det.

således rense sig, bevise sin uskyld.

som Grundtvig noterer: rense.

dvs.

isl., rense.

dvs.

voldgiftsmænd.

hånd.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

uskadt.

betydning.

endnu.

som Grundtvig noterer: uskyldig.

dvs.

sagesløs, uden ansvar.

dvs.

kæmpe med våben, fægte.

skik, sædvane.

som Grundtvig noterer: usandhed.

slået.

havde.

hænderne.

grænser.

således påtog jeg mig og gjorde lige så godt.

konge.

var.

for.

bemyndigede.

fuldstændig.

lade sig behage, tilfredsstille; forlige.

således kalde.

begge.

udpegede.

indkaldte vi til at være til stede.

foran skrevne, før nævnte.

bemyndigede.

endnu.

indholdstomt hjælpeverbum.

kalder.

sten i kanten eller siden af noget.

fjerde.

blev afsat.

ham.

kalde.

grænse.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

i det hele taget.

kongen.

også.

grænse.

også.

delte.

dvs. øen.

så til pas, havde en sådan beliggenhed.

fik (præteritum pluralis af fange, en ældre sideform til få).

dem.

fordel.

havde.

således.

delt og målt.

enighed.

kongen.

holdt.

konge.

stigbøjle.

på samme måde, ligeledes.

ligeledes.

dvs. trykt af Gotfred af Ghemen.

forkortelse for tome, dvs. bind.

den (kontrakten, aftalen).

---

erfare, høre.

også.

tungemål, sprog.

som Grundtvig noterer: italiener.

dvs.

italienere.

digter.

italienere.

tungemål, sprog.

veltalende.

år 1095.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

blev født.

konge.

indsat.

danskernes.

som Grundtvig noterer: endrægtighed, enighed.

dvs.

trækker ligeligt, ensartet.

bevægelse ved træk; seletøj. At gå i dræt sammen betyder det samme som talemåden at gå i spænd sammen, det vil sige at kunne godt sammen. Begge talemåder relaterer til trækdyr, der passer godt sammen i forspand.

som Grundtvig noterer: tre.

cistercienserordenen.

stiftet.

for første gang.

fik (præteritum pluralis af fange, en sideform til få).

skæppe.

kostede, var værd.

holdt.

retfærdighed, retsindighed.

havde.

blev jeg vred på.

ej heller.

uden at være behandlet retfærdigt.

fra.

tillod jeg.

uretfærdighed, uret.

drog jeg omsorg for. Forlægget (Ghemmen-trykket fra 1495) har formentlig en tekstfejl her, da andre versioner har mig i stedet for jeg, jf. den nedertyske oversættelse og Stockholmerhåndskriftet K 41 (Toldberg 1959, s. 102; Toldberg 1958, s. 109). Verset lyder dermed: Og Fattige ælskede mig hver og En.

desuden.

vennesæl, afholdt.

bemærkelsesværdigt, påfaldende.

forkortelse for tome, dvs. bind.

bragte jeg hilsen.

fyldord uden betydning.

glad (gl. neutrumsform).

lystede, begærede.

også.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dygtig, tapper.

indkaldelse (til krigstjeneste).

havde.

for, rejste.

vandt.

var.

som Grundtvig noterer: bandt.

dygtig, eller som Grundtvig noterer: stærk.

dvs.

isl., pågående, fræk; grådig.

grundbetydning.

ikke forbløffet, ikke skræmt.

folkeviserne.

fortræd.

slyngede, eller som Grundtvig noterer: piskede.

dvs.

faldt, omkom.

som Grundtvig noterer: trængte til.

dvs.

have behov for; trænge til.

nødtørft, behov.

havde.

bandlyse, udelukke fra kirken og dens sakramenter.

appellerede jeg til paven.

erhvervede, skaffede.

som Grundtvig noterer: stift.

var.

plagende, til besvær.

lat., på det sted, eller som Grundtvig noterer: på sit sted.

dvs.

var.

velvilje.

fremmed.

pavelige udsending.

fyrste.

efter min overbevisning.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

spillede.

således, på en sådan måde.

holde.

gæv helt eller kriger.

jeg ikke var mig bevidst; jeg var fra sans og samling.

uro, oprør; støj.

frygt, ængstelse.

støj.

var.

hen.

fandt.

havde.

fik (præteritum pluralis af fange, en sideform til få).

ham.

underrettet om, oplyst om.

som Grundtvig noterer: stads, pragt.

passer på, sørge for.

fortræffelighed.

ham.

beløb sig til, forslog, dvs. (de) spenderede på ham.

meget stor.

hånd.

havde.

strålende; pragt.

lat., digterisk frihed.

pragt.

endnu.

fortrin, udmærkelse.

dvs.

minde, erindring.

angelsak., huske (af munan).

angelsakserne.

vant til, plejede.

dvs.

plejede.

ham.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

digteren.

hæder.

billede.

god.

dvs.

blev født.

ånd.

år 1102.

blev født.

også, ligeledes.

dødelig sygdom.

jærtegn.

forunderligt.

hele.

egenskaben.

blev begravet.

straks.

begravet.

---

som Grundtvig noterer: sandt.

læsestykke af bibelen, der forelæses ved gudstjenesten.

dvs.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.979, og Grundtvig 1845, nr. 248. Ordsproget påbyder, at man skal passe sit eget, holde sig til det, man forstår sig på. Her sigtes imidlertid til den proverbiale skomagers læst.

uenighed.

dvs.

uenighed, splid.

isl., uvillighed, uenighed.

ødelægges.

som Grundtvig noterer: mindre.

havde.

krig.

ophørte.

før.

opgav.

var.

slået.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

som Grundtvig noterer: bragte.

jf. ordsproget 'det er godt at have sit på det tørre'; Mau 1879, nr. 10.815, og Grundtvig 1845, nr. 2.787.

dvs.

havde.

spiste af fad med mig; havde krammet på mig; tog for sig af mine midler.

som Grundtvig noterer: gærde, befæstning.

dvs.

passet på, taget hånd om.

i sandhed.

hurtigt; stærkt.

var.

før kun opgravet en vold.

satte.

særdeles god, meget fortrinlig.

kaldte den.

år 1158.

blev født.

helt færdig, klar.

sind, eller som Grundtvig noterer: håb.

dvs.

bind.

lovprisning.

viste.

overvandt, besejrede.

blev født.

år 1170.

beløbe sig til, omtrent være ved den tid.

år 1170.

digteren.

M-hundrede, dvs. 1000 (af lat. mille) plus 100, i alt 1100.

får det lov at passere, går det an.

hvorledes.

dele.

sager.

også.

konge.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kåret, udnævnt.

del.

forkortelse for tome, dvs. bind.

hvornår.

udstedte.

våbenmagt, krig.

også, tillige.

overvandt, besejrede.

derhenne.

vind, eller som Grundtvig noterer: vejr.

også.

togt til Finland.

togt, krigstogt.

digteren.

bearbejdet; studeret.

benævne eller kaldte sig romersk kejser.

datter.

bevis.

på.

stadfæstelse, bekræftelse.

på.

segl, forsegling.

konge.

høre til, høre under.

år 1181.

blev født.

Pave Innocens' stadfæstelse af, at Danmark var dansk.

1180.

forfattere af annaler (årbøger), krønikeskrivere.

Pave Innocens' stadfæstelse af, at Danmark var dansk.

digterens.

Danmarks Historie, dvs. *Historie af Danmark* (Suhm 1782-1828).

forkortelse for tome, dvs. bind.

forkortelse for lat. sequela, (og) følgende.

dødelig sygdom.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

plovpenge, dvs. plovskat; en afgift på hver plov. Erik 4. fik tilnavnet, fordi han beskattede bøndernes plove.

broderskab.

en, der fanger (snapper) noget, eller som Grundtvig noterer: en, der lister sig ind på fjenden eller byttet.

dvs.

havde.

også.

uenighed.

dvs.

uenighed.

uenighed, splid.

den (uenigheden).

som Grundtvig noterer: standse, stoppe.

dvs.

standse, stoppe.

kamp, strid.

krig.

landsdele.

ødelagde vi således.

lande; landsdele.

våbenmagt.

fik (præteritum pluralis af fange, en ældre sideform til få).

bøjler, som spændes om hals, arm eller ben.

dvs.

som Grundtvig noterer: undvære, miste.

dvs.

rigdomme, kostbarheder.

blive vred; bekymre.

år 1250.

blev grebet.

til fulde.

dvs.

vished, sikkerhed.

isl., tydeligst.

superlativ.

isl., tydelig, nøje.

grant, tydeligt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fandt.

som Grundtvig noterer: ikke rådnet.

dvs.

uforrådnet.

lagde.

---

har erfaret.

variant af ordsproget "*Fals slaaer sin egen Herre på Hals*", jf. Mau 1879, nr. 1.896, og Grundtvig 1845, nr. 551. Komme på hals betyder at være til besvær.

falskhed.

uanset hvor længe det går eller varer.

bedrøvelse.

sorg.

da.

slået.

ham.

tiltænkte for længe siden.

den hensigt, den grund.

forventede, håbede.

få (fange er en sideform til få).

hvor.

indholdstomt hjælpeverbum.

andet end.

snor eller reb til at binde om en munkekappe.

som Grundtvig noterer: snor.

dvs.

lat., streng, snor.

som Grundtvig noterer: sørgede.

sådan stredes, kæmpet.

som Grundtvig noterer: sørgede.

dvs.

fornemme.

være blevet munk; forsaget verden.

syntes.

digteren.

Danmarks Historie, dvs. *Historie af Danmark* (Suhm 1782-1828).

forkortelse for tome, dvs. bind.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

datter.

havde.

hele.

mærkede, blev klar over.

erhvervede.

ond.

med.

dem.

betvivler.

forkortelse for tome, dvs. bind.

omhandler forhold i Venden, dvs. det nordtyske område, som var beboet af vendere.

afskriver.

efter, eller som Grundtvig noterer: siden.

konge.

som Grundtvig noterer: siden.

dvs.

sjællænderen.

siden.

fra Ejdersted.

Suhms Danmarks Historie, dvs. *Historie af Danmark (1782-1828)*.

forkortelse for tome, dvs. bind.

meget gæv.

dvs.

meget ondt.

blodbad; skade.

mener.

retfærdige, retsindige.

gavn, hjælp.

---

meget vel.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.040, og Grundtvig 1845, nr. 2.483. Ordsproget betyder, at enhver får, hvad han fortjener eller har arbejdet sig frem til.

uanset hvor.

ham.

sådan, således.

ligesom.

sætter trend (rending, kæde) på væv; forbereder, lægger op til.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fynd.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.715, og Grundtvig 1845, nr. 2.471.

fødsel.

gået.

konge.

kåret, valgt.

greven med herredømmet over en tysk grænsestat, en mark.

datter.

bryllup.

omdannede.

lovprisning.

år 1326.

indholdstomt hjælpeverbum.

føde.

desværre.

sådan, således.

retfærdighed, retsindighed.

lagde jeg ikke vægt.

beklagede.

turde.

gavn.

folket; den upriviligerede befolkningsgruppe.

tilstand.

lidet (næsten intet).

vandt.

ordsprog, jf. Mau 1879, bind 1, s. 428, og Grundtvig 1845, nr. 1.245.

kåre, udnævne.

trussel.

ham.

som Grundtvig noterer: skam.

dvs.

ham.

fængsel.

begge.

erfaret, hørt.

ham sådan.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

klar.
hen.
bistand.
faldt til, sluttede sig til.
helte.
dvs.
som Grundtvig noterer: angelsak., fri.
angelsaksisk.
som Grundtvig noterer: anden gang.
dvs.
for alvor.
narrestreg, spøg.
undtagen, bortset fra.
isl., vindæg.
angelsaksiske.
angelsak., magi; troldmand.
Ravne hugger ikke øjne ud på hinanden, dvs. ligesindede personer skader ikke hinanden. Ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.704, og Grundtvig 1845, nr. 56.
hvad end.
var.
ud.
førnævnte.
straks.
besatte, belejrede.
mod.
vandt.
før, tidligere.
stred, kæmpede.
mod.
meget svært eller tungt.
indholdstomt hjælpeverbum.
klage (over).
hele.
meget glade.
i sandhed.
forsvare.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hr.

i sandhed, med rette.

for at skade dem.

datter.

havde.

dårlig beslutning.

dvs.

moralsk forkastelig handling.

også.

således, sådan.

satte den (bispen).

ham.

som Grundtvig noterer: hån, skam.

dvs.

som Grundtvig noterer: nøje; lige står her i betydningen: nøje.

isl., som Grundtvig noterer: behage.

lide, synes om.

lide, synes om.

satte i band, udelukkede fra kirken.

ud af, bort fra.

uenighed, splid.

datter.

holde ud.

dvs.

krig.

ham.

i hænde.

havde.

tro, trofaste.

flyede, flygtede.

meget bleg.

forkortelse for tome, dvs. bind.

forkortelse for folio. Huitfeldts *Danmarckis Rigis Krønike* udkom i folioudgave i 1652. Siderne i dette værk er pagineret.

straks.

år 1331.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gælder.

blev født.

I skal huske på følgende.

skønt.

som Grundtvig noterer: tilsiger.

dvs.

som er meget magtpåliggende; dyr er en variant af diger og betyder stor.

har stor betydning eller vigtighed; er meget magtpåliggende.

skæbnen.

kun.

som Grundtvig noterer: med fornøjelse.

dvs.

bryllup.

var.

således, sådan.

ham.

arvede.

døde.

angelsaksisk.

angelsak., at dø.

ty., at dø.

dødsbo.

sprog.

kong.

erfarede.

dvs.

erfarede.

forkortelse for imperfektum.

spørger, erfarer.

lyst, eller som Grundtvig noterer: attrå.

dvs.

kong.

som Grundtvig noterer: bukseløs.

dvs.

som Grundtvig noterer: spottede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs.

gjorde spot, spottede.

som Grundtvig noterer: truede.

dvs.

truede.

lat., efterstræbelser, rænker; angreb.

viste.

lovede.

til stadighed, hele tiden.

svor derpå.

hætte, strudhætte.

fra.

helt aldeles.

dvs.

turde.

stå og oppebie, holde stand mod.

ham.

de bandt ham hårdt.

24. februar.

hånd.

vandt.

år 1334.

år 1388.

blev født.

som Grundtvig noterer: begærlighed og lyst.

dvs.

hætte, strudhætte.

alen.

toppen, spidsen, eller som Grundtvig noterer: slæbet.

nitten udi.

top, spids, eller som Grundtvig noterer: slæb, hale.

dvs.

hale.

uheldig omstændighed. Eventuelt en variant af det faste udtryk 'det har en lang hale', som betyder noget, der har langvarige og uheldige følger.

løden, dvs. som Grundtvig noterer: farven.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

som Grundtvig noterer: falme.

lød, dvs. som Grundtvig noterer: farve.

dvs.

som Grundtvig noterer: falme.

dvs.

brister.

meget næppe, aldeles ikke.

prædikerens, dvs. den ukendte forfatter til Prædikerens Bog.

spot.

lempeligt, forsigtigt, varsomt.

med fuld styrke.

krone.

ro, fred.

dvs.

rolig, stille.

ro, fred.

ingen.

beskadige, volde skade.

medens, så længe.

som Grundtvig noterer: lagde.

dvs.

lyt, hør (imperativ pluralis).

tilråde; bestemme.

hån, spot.

skade, ulykke.

kan betyde uskyldige. I *Rimkrøniken* er dette formentlig en fejl for 'uskilaktig', som betyder udelelig, uadskillelig (jf. Kalkar 1976, bind 4, s. 697).

enhed.

således.

digteren.

år 1412.

bragt til verden, født.

(lig)båre.

Sankt.

var'en, dvs. var det.

stået til ansvar.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

huld, tro, hengiven.

bemærkelsesværdige, interessante.

tidligere.

trangbrystede, snæversynede.

dedikation.

fik fat i.

hvornår.

usandsynligt.

også.

særdeles.

forkortelse for tome, dvs. bind.

lat., Erik, søn af kong Christoffer, efterfulgte sin far på tronen. Han tog kirkens tiende, sørgede ikke for retfærdighed, gjorde klostrene fattige med sine heste og hunde, og slibrig som han i det hele taget var, krænkede han adelige kvinder (overs. GV).

retfærdighed, retsindighed.

desværre.

kunne; turde.

skat eller afgift på en tiendedel; kirkeskat.

fra.

foragteligt, beskæmmende.

kvinder, hustruer.

dygtighed, kunnen.

såvel som.

noget juks, ikke noget værd.

digteren.

forkortelse for tome, dvs. bind.

lat., den almindelige eller velbekendte krønike; krøniken på folkesproget, dvs. dansk.

Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Brøndum-Nielsen, Johannes (1930) *Om Rimkrønikens Sprogform og Tilblivelse*. København
- Kalkar, Otto (1976) *Ordbog til det ældre danske Sprog (1300-1700)*, bind 1-4, 2. udg. [1881-1907]. København
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Somner, William (1659) *Dictionarium Saxonico-Latino-Anglicum*. Oxford
- Suhm, Peter Friederich (1782-1828) *Historie af Danmark*, bind 1-14. København
- Toldberg, Helge udg. (1958) *Den danske Rimkrønike*, bind 1-3, bind 2: *Danske fragmenter*. København
- Toldberg, Helge udg. (1959) *Den danske Rimkrønike*, bind 1-3, bind 3: *Nedertysk oversættelse (Københavns-håndskriftet)*. København

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

- Toldberg, Helge udg. (1961) *Den danske Rimkrønike*, bind 1-3, bind 1: *Den danske rimkrønike, Ghementrykket 1495 med variantapparat* [1495]. København